

Granskning av god ekonomisk hushållning, balnaskravsresultat och årsredovisning per 2023-12-31

Region Västmanland

Revisionsrapport
April 2024

Henrik Fagerlind

Inledning

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunal verksamhet kännetecknas av god ekonomisk hushållning. En del i den ekonomiska förvaltningen är att fullmäktige ska besluta om verksamhetsmässiga och finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Dessa mål ska sedan följas upp i såväl delårsrapport som årsredovisning.

Revisorerna ska enligt kommunallagen 12 kap. 2 § bedöma om resultaten i årsredovisning är förenligt med beslutade mål inom området. Uppdraget ingår som en obligatorisk del i årets revisionsplan. Regionstyrelsen är ansvarig för upprättandet av delårsrapport och årsredovisning.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge regionens revisorer ett underlag för sin skriftliga bedömning, vilken skall biläggas årsredovisning i samband med fullmäktiges behandling av årsredovisningen. Följande övergripande revisionsfrågor ska besvaras:

1. Är resultat i årsredovisningen förenligt med de av fullmäktige beslutade målen för god ekonomisk hushållning?
2. Är resultat i årsredovisningen förenligt med balanskravet?

Revisionskriterier

Revisionskriterier i granskningen utgörs av kommunallagen 11:1, lag om kommunal bokföring och redovisning 11:8, 11:10, 11:12 och 13:2 samt rådet för kommunal redovisnings rekommendation 15 Förvaltningsberättelse.

Avgränsning

Granskningen avser årsredovisningen som upprättats per 2023-12-31 och som behandlats av regionstyrelsen 2024-04-09.

Metod

Granskningen har skett genom analys av för granskningen relevant dokumentation. Granskningsresultatet bedöms med hjälp av signalsystem: grön (uppfyllt), gult (delvis) och röd (ej uppfyllt).

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomidirektör.

Granskningsresultat: God ekonomisk hushållning

lakttagelser

Regionfullmäktige beslutade 2022-12-13 § 154 om *Regionplan och budget 2023-2025*. Regionfullmäktige beslutade i regionplanen om mål för verksamhet och ekonomi framgår inom totalt sex målområden.

I förvaltningsberättelsen finns det ett särskilt avsnitt om god ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.

Av regionplanen framgår två finansiella mål inom målområde 6, "En stark och uthållig ekonomi". Dessa återfinns i årsredovisningen, med nedanstående utfall:

Resultatmål	Bedömning och utfall
Regionens ska uppnå fastställt ekonomiskt resultat (balanskravsresultat, exklusive ianspråktagande av tidigare avsättningar)	Med ett balanskravsresultat på minus 607 miljoner kronor når inte regionen på övergripande nivå det långsiktiga finansiella målet för god ekonomisk hushållning. Då även indikatorn för nettokostnadsökningstakt utvecklats i fel riktning bedöms målet sammantaget som negativt. Av förvaltningarna är det endast hälso -och sjukvården som har ett negativt ekonomiskt resultat.
Regionens finansiella ställning ska vara god	Ett minskat eget kapital och sämre soliditet innebär att regionens finansiella ställning försämrats. Målet bedöms som negativt. Soliditeten har sjunkit med 5 procentenheter, från 19 till 14 procent.

Av redovisningen framgår att inget av de två finansiella målen uppfylls för år 2023. Den långsiktiga finansiella målsättningen, enligt riktlinjen för god ekonomisk hushållning, innebär att det ekonomiska resultatet (balanskravsresultatet) över en konjunkturcykel ska motsvara två procent av skatter och generella statsbidrag. Med ett balanskravsresultat på -607 miljoner kronor uppnås under året inte den långsiktiga finansiella målsättningen.

Granskningsresultat: God ekonomisk hushållning

lakttagelser

Av regionplanen framgår även resultatmål inom resterande fem av regionens målområden 1-5. Redovisning av utfall för flertalet av dessa resultatmål återfinns i årsredovisningen. Vi noterar att för de 15 resultatmålen inom dessa målområden görs en bedömning för 12. Av dessa 12 bedöms 6 uppnådda, 5 delvis uppnådda och 1 ej uppnått. Det senare är resultatmålet om att "Verksamheten ska bedrivas med god hushållning av resurserna". 3 mål bedöms ej, och av årsredovisningen framgår förklaring för detta.

I årsredovisningen redovisas även status för 39 beslutade fullmäktigeuppdrag. Av dessa har 27 uppdrag genomförts planenligt, 10 delvis enligt plan och 2 ej planenligt. De två uppdrag som ej genomförts planenligt är "Under 2023 och hela planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden säkerställa att förvaltningen och dess verksamheter vidtar åtgärder för en kostnadsutvecklingstakt som understiger intäkternas utveckling i syfte att nå långsiktig balans mellan verksamhet och finansiering", samt "Under planperioden ska hälso- och sjukvårdsnämnden delta i det nationella arbetet med kvinnosjukvård och arbeta för en stärkt förlossningsvård i Västmanland".

Årsredovisningen innehåller en bedömning av Regionstyrelsen rörande god ekonomisk hushållning:

Under rubriken God ekonomisk hushållning framgår att "Den sammantagna bedömningen är att regionen under 2023 **endast delvis** uppfyller kraven på god ekonomisk hushållning, och att förbättring krävs inom flera delar. Både kostnadsnivå och kostnadsutvecklingstakt behöver sänkas kraftigt för att klara framtida utmaningar.

Granskningsresultat: Balanskravet

lakttagelser

- I årsredovisningen finns ett särskilt avsnitt som redogör för regionens balanskravsresultat.
- Balanskravsresultat innebär att samtliga realisationsvinster räknas bort liksom orealiserade förändringar på placerade medel. Ett negativt balanskravsresultat ska återställas inom tre år enligt kommunallagen. Balanskravsresultatet uppgick den 31 december till -607 miljoner kronor, föregående år var resultatet 450 miljoner kronor. Balanskravsresultatet är bättre än det som prognostiserats i delårsrapport per 2023-08-31.
- I årsredovisningen anges att Region Västmanland sedan 2008 avsatt balanskravsresultatet för att möta tillfälliga framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar. Det anförs att pensionskostnaden ökade kraftigt 2023 till följd av inflationen och ligger kvar på en hög nivå även 2024 (ett års inflationseftersläpning), därefter bedöms pensionskostnaden sjunka till normal nivå. I årsredovisningen anges att inflationens påverkan på kostnaden är drygt 600 miljoner kronor och att denna bedöms som tillfällig. Mot den bakgrunden framgår av årsredovisningen att upplösning av avsättning görs med 607 miljoner kronor och att inget underskott behöver återställas de kommande tre åren.

Korta kommentarer kring ekonomiskt utfall

Regionens resultat (resultat före finansiella poster) uppgick till -424 mnkr att jämföra med +367 mnkr föregående år. Den höga inflationen har medfört kraftigt höjda pensionskostnader (totalt 703 mnkr högre än föregående år varav 380 mnkr ingår i verksamhetens resultat och resten avser finansiell kostnad). Jämfört med föregående år minskade verksamhetens intäkter med 119 mnkr (-5,1 procent), vilket i huvudsak beror på lägre covidrelaterade statsbidrag. Samtidigt ökade biljettintäkterna från kollektivtrafiken med 29 miljoner kronor och även patientavgifter och försäljning av övriga tjänster ökade under 2023.

Verksamhetens kostnader inklusive avskrivningar, exklusive jämförelsestörande poster, ökade med 1 106 mnkr (9,5 procent). Poster som ökade 2023 var kostnader för personal, köpt vård, köp från bemanningsföretag, läkemedel och persontransporter (bland annat kollektivtrafik). Regionen ökade sina kostnader kraftigt 2021 på grund av tillfälliga statsbidrag. Trots att de tillfälliga statsbidragen minskade avsevärt 2022 och har fortsatt minska 2023 har kostnadsökningen fortsatt.

Verksamhetens nettokostnader ökade med 1 225 mnkr, exklusive jämförelsestörande poster. Det motsvarar en ökning med 13,2 procent. Exklusive pensionskostnadsförändringen var nettokostnadsutvecklingen 2023 9,0 procent, att jämföra med 2022 då den var 6,7 procent.

Skatteintäkter och generella statsbidrag ökade med 433 mnkr (4,5 procent), vilket är i nivå med föregående år. Utvecklingen blev betydligt bättre än budget och tidiga prognoser på grund av en fortsatt stark arbetsmarknad.

Resultatet för Hälso- och sjukvårdsnämnden 2023 blev - 1 033 mnkr, vilket är 553 mnkr sämre än föregående år. Det negativa slutresultatet hänförs bland annat till den i förvaltningsplanen bedömda ingående obalansen på -800 mnkr som främst är kopplad till personalkostnader. Underskottet är även kopplat till ökade pensionskostnader med anledning av inflationen och nytt pensionsavtal samt köpt vård och dyra läkemedel. Intäkterna har samtidigt påverkats positivt av ökad försäljning av vård men negativt av minskade statsbidrag.

Kollektivtrafiknämndens resultat uppgick 2023 till 39 miljoner kronor att jämföra med 2022 då resultatet var 29 miljoner kronor. Överskottet beror på ökat resande samt lägre kostnader för tågtrafik på grund av inställda turer.

Regionens totala investeringsbudget för perioden var 1 345 mnkr varav 2023 års ram uppgick till 1 065 mnkr. De överskjutande 280 mnkr relateras till utnyttjade budgetmedel från 2021 och 2022. Regionens utfall fördelas mellan byggnadsinvesteringar, som uppgick till 731 mnkr (varav konst 3 mnkr) samt inventarier och utrustning (196 mnkr). De största utfallen för perioden kan främst härledas till framåtskridandet av Nytt akutsjukhus Västerås (NAV) etapp 1 (492 mnkr), reinvestering av medicinteknisk apparatur (86 mnkr), tekniska hjälpmedel (49 mnkr och datautrustning (27 mnkr).

Noteringar efter granskning av årsredovisning

Vi har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Region Västmanland utfört revision och granskning av årsredovisningen enligt Standard för kommunal räkenskapsrevision för år 2023-01-01 – 2023-12-31. Förvaltningsberättelsen och de sammanställda räkenskaperna har granskats enligt särskilda instruktioner.

Enligt vår bedömning har årsredovisningens balansräkning, resultaträkning, kassaflödesanalys, drift- och investeringsredovisning samt noter upprättats i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av regionens finansiella ställning per den 31 december 2023 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året.

Förvaltningsberättelsens lagstadgade delar är förenliga med årsredovisningens övriga delar.

En förvaltningsberättelse har upprättats i enlighet med LKBR.

Sammanställda räkenskaper har konsoliderats i enlighet med LKBR.

Samlad bedömning

1. Revisionsfråga 1

Är resultat i årsredovisningen förenligt med de av fullmäktige beslutade målen för god ekonomisk hushållning?

- **Finansiella mål**

Nej, ej uppfyllt

- **Verksamhetsmål**

Delvis uppfyllt

2. Revisionsfråga 2

Är resultat i delårsrapport förenligt med balanskravet?

- **Följsamhet till balanskravet**

Nej, ej uppfyllt

Rekommendationer

För att utveckla granskningsområdet lämnas följande rekommendationer:

- Vidta åtgärder för att nå mål för god ekonomisk hushållning.
- Tillse att resultat för samtliga verksamhetsmål och indikatorer framgår av årsredovisning.

2024-04-05

Henrik Fagerlind

Uppdragsledare